

Kaavoitustoimenjohtaja Markku Toivonen

ESTEETTÖMYYSASIAMIEHEN TOIMEN VAKINAISTAMINEN

Turun kaupunginhallitus on hyväksynyt 5.12.2005 § 903 Turun kaupungin esteettömyysohjelman 2005–2012 kaikkia hallintokuntia sitovana. Ohjelman tavoitteisiin kohdassa 10 on kirjattu: ”Tehdään esteettömyysasiamiehen toimesta pysyvä. Esteettömyysasiamiehen toimi on nyt henkilökohtainen.” Toimen vakinaistaminen edellyttää toimenpiteitä viimeistään lokakuun 2011 loppuun mennessä, jolloin jäänen eläkkeelle. Olen ollut toimessa 1.5.2004 alkaen.

Asiasta päätettäessä on syytä ottaa huomioon toimesta aiheutuvien kulujen vastineeksi saatava taloudellinen hyöty kaupungin eri sektoreiden toimintaan kohdistuvina pitkäaikaisina säästöinä.

Kaupungin hallituksen hyväksymä esteettömyysohjelma edellyttää esteettömyysasiamiehen toimen vakinaistamista.

Esteettömyysohjelman kohdan 3.18 mukaan esteettömyysasiamiehen tehtävä on toimia Turku-strategian edellyttämän esteettömyyden toteutumiseksi Turussa. Esteettömyystavoite on tarkennettu tasapainotetussa tulokortistossa (BSC).

Esteettömyysohjelmaan sisältyy esteettömyysasiamiehen toimenkuva, jonka mukaisesti esteettömyysasiamiehen tulee:

- etsiä, välittää ja tuottaa sekä yleistä että teknistä tietoa esteettömyydestä ja esteiden poistamisesta
- kouluttaa, neuvoa ja opastaa kaikissa esteettömyyteen liittyvissä asioissa
- käynnistää ja ylläpitää yhteydenpitoa sekä kunnallisten että yksityisten suunnittelijoiden, rakentajien ja käyttäjien sekä muiden osapuolten kesken
- edistää esteettömyyttä toteuttavien ja parantavien käytäntöjen toteutumista suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa
- luoda ja ylläpitää esteettömyyteen liittyviä ja sitä edistäviä verkostoja paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti
- luoda toimiva järjestelmä esteiden välttämiseksi, kartoittamiseksi ja poistamiseksi luonnollisena osana kaupungin hallintoa.

Edellä luetellut tehtävät on mahdollista hoitaa vain esteettömyysasiamiehen avulla. Niiden hoitaminen eri hallintokuntiin hajauttamalla ei ole mahdollista.

Esteettömyysasiamiehen toiminnan tuloksena Turun esteettömyysohjelma on vähitellen toteutumassa. Esteettömyystoiminta on muodostumassa ohjelman edellyttämällä tavalla osaksi luonnollista hallintomenettelyä. Turku on nykyään tunnettu esteettömyystoiminnan eturiviin kuuluvana kaupunkina kautta Suomen ja jopa ulkomaillakin.

Mikäli jostain syystä esteettömyysasiamiehen tointa ei vakinaistettaisi eikä uutta asiamiestä palkkattaisi, koko esteettömyystoiminta Turussa on vaarassa surkastua. Ilman asiantuntevaa esteettömyystoimintaa Turun kaupungilla on vaara menettää eri hallintokuntia koskevia yhteiskunnallisia säästöjä, joiden merkitys väestön vanhentuuessa kasvaa. Totuus on, että esteettömyys helpottaa jokaisen, ei vain vammaisen, jokapäiväisiä toimintoja. Se on yhteiskunnan laadun mittari.

☞ Esteettömyysasiamiehen toimen vakinaistaminen on välttämätöntä, mikäli esteettömyystoimintaa Turussa aiotaan ylipäänsä jatkaa.

Toimivuosiensa aikana on Suomessa toteutettu kaksi merkittävää uudistusta: ulkoalueita koskeva SuRaKu-projekti ja ESKEH-projekti rakennusten estekartoitusten kehittämiseksi. Olen ollut mukana kummassakin maan laajuisessa projektissa. Tavoitteena on niiden tulosten käyttöön otto kautta koko Suomen. Eräs tärkeä puoli esteettömyysasiamiehen työssä onkin osallistuminen valtakunnalliseen toimintaan esteettömyyden normien yhtenäistämiseksi, mikä on välttämätöntä etenkin näkövammaisten takia. Olen saanut olla mukana myös Baltian alueen yhteistyössä, jossa eräänä tavoitteena on sama normistojen yhtenäisyys.

SuRaKu-projektin tuloksena on julkaistu ulkotilojen suunnittelua varten Esteettömän ympäristön ohjekortit, joita Turussa nykyään noudatetaan. Vuotuisen määrärahan puitteissa on katujemme esteettömyyttä parannettu johdonmukaisesti muodostamalla esteettömiä kulkuväyliä aloittaen pääasiassa ydinkeskustasta. Määrärahan pienuuden takia on ollut pakko pitäytyä pahimpien kohtien korjaamisessa eikä ole voitu täysin toteuttaa SuRaKu-mallia. Kuitenkin liikkumismahdollisuudet ovat eri toimenpiteiden ansiosta tulleet merkittävästi paremmiksi.

SuRaKu-projektin pilottikohteena on Turussa toteutettu Ekvallan esteetön uimaranta, jonka suunnitteluun olen osallistunut. Ranta on saanut arvostusta maan laajuisesti. Ensimmäistä kertaa Suomessa on esteetön kulku veteen järjestetty laiturin sijasta betonista luiskaa pitkin. Uusien ratkaisujen löytäminen onkin osa esteettömyysasiamiehen työtä. Hänen tulee asiantuntijana auttaa sekä kaupunkia että yksityisiä löytämään toimivat ja taloudelliset ratkaisut ongelmiinsa.

Turussa on saatu aikaan muitakin esteettömiä ulkoilu- ja liikuntapaikkoja, kuten Teräsrautelan puisto. Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry:n ja Suomen Parkinson-liitto ry:n yhteisprojekti Aivovoimaa! on kehittänyt esteettömiä liikuntamahdollisuuksia ja toteuttanut mm. esteettömän frisbeegolf-radan. Esteettömyysasiamies on kuulunut projektin johtoryhmään.

Liikuntapalvelukeskus on tehnyt kanssani runsaasti yhteistyötä. Kaupungin omista urheilurakennuksista Kupittaaan urheiluhalli ja jäähalli on tehty esteettömiksi. Jopa Vepsän ulkoilusaaresta on tehty esteettömyyskartoitus, jonka perusteella on mahdollista tehdä tarvittavat parannukset. Impivaaran uimahallin suunnitteluun on esteettömyysasiamies ja vammaisryhmien edustajat osallistuneet alusta asti. Hallista tulee esteettömyydessään edellä kävijä Suomessa.

Esteettömyysasiamiehenä olen saanut olla vaikuttamassa myös useiden kaupunkimme kulttuurikohteiden, kuten kaupunginteatterin, konserttitalon, Tuomiokirkon ja jopa Turun linnan esteettömyyden edistämiseen.

Turussa on kautta aikojen järjestetty runsaasti suuria yleisötapauksia sekä kaupungin että yksityisten toimesta. Niiden esteettömyyteen ei ole paljokaan kiinnitetty huomiota. Vastaanotettuani esteettömyysasiamiehen toimen on järjestäjillä ollut mahdollisuus parantaa tapahtumien esteettömyyden tasoa kutsumalla esteettömyysasiamiehen suunnitteluavukseen. Esimerkkinä mainittakoon Tall Ships´ Races 2010 -tapahtuma. Sen esteettömyysjärjestelyt ovat olleet suorastaan mallikelpoiset. Niistä Turulle on satanut kiitosta. Esityksestäni Lihastautiyhdistyksen vapaaehtoisavustajat ovat auttaneet siellä, missä kaikkia esteitä ei ole voitu poistaa. Kulttuuripääkaupunkivuoden 2011 tapahtumien suunnittelussa otetaan esteettömyys laaja-alaisesti huomioon. Tiivis yhteistyö Turku 2011 -säätöön kanssa jatkuu.

Kokemusteni mukaan esteettömyysasiamiehen osallistuminen, läsnäolo, eri työryhmissä ja kokouksissa on osoittautunut hyvin tärkeäksi toimivan esteettömyyden toteutumiseksi missä tahansa tilaisuudessa tai toiminnassa. Verkottuminen ja yhteistyö vastaavaa työtä tekevien kanssa on suorastaan välttämätöntä. Yhteistyö Varsinais-Suomen ELY:n LI-vastuualueen, entisen Tiepiirin, kanssa on tuottanut hyvää tulosta. Varsinais-Suomen piirin aloitteesta Tiehallinto on ottanut käyttöön koko Suomessa esteettömyysvaatimukset urakkakilpailuissaan. Esteettömyysasiamiehen asiantuntemus on ollut mukana myös Turun Ammattikorkeakoulun vasta avatussa Kunnonkoti - näyttely- ja opetustilan toteuttamisessa.

Koulutus on neuvonnan lisäksi tärkeä osa esteettömyysasiamiehen työtä. Olen käynyt ammatillisissa oppilaitoksissa ja muissa ammattilaisten tilaisuuksissa luennoimassa esteettömyydestä ja siihen liittyvistä asioista. Olen ollut mukana lukuisissa sekä kaupungin että muiden toimijoiden työryhmissä. Varsinais-Suomen LI-vastuualue on järjestänyt esteettömyysaiheisen iltapäiväkoulun, jossa olen ollut avausluennoitsijana. Muita koulutustilaisuuksia ovat olleet mm. RTY:n Rakennustarkastuspäivät 2007, Lihastautiliiton viittomakielen tulkkurssi ja lukuisat eri vammaisyhdistysten tilaisuudet.

Neuvonta esteettömyyteen liittyvissä asioissa kuuluu oleellisesti esteettömyysasiamiehen työhön. Suunnittelijat ovatkin käyttäneet aktiivisesti palveluitani. Lausunto esteettömyydestä pyydetään usein jo ennalta, ennen lupahakemuksen sisään jättämistä. Siten nopeutetaan ja helpotetaan lupakäsittelyä. Neuvoja on kysytty paljon myös sellaisissa toimenpiteissä, joihin lupaa ei vaadita. Neuvontapalvelua ovat useat suunnittelijat ja rakentajat kiittäneet. Suunnittelijoita on auttanut myös esteettömyysasiamiehen raportit valmistuneista kohteista sekä hänen toimittamansa opas vammaisille tarkoitetun wc-tilan suunnittelusta.

Suuri joukko yksityisiä turkulaisia on saanut esteettömyysasiamieheltä avun ongelmiinsa. Ne ovat olleet lähinnä asumiseen liittyviä liikkumista koskevia probleemoja asukkaan ja taloyhtiön kesken. Tuntuu siltä, että ns. virkamiehen esiintyminen ikään kuin välittäjänä asiassa on vaikuttanut ratkaisuun pääsemiseen rauhanomaisin keinoin.

Turkulaiset vammaisjärjestöt ovat ilmeisesti todenneet esteettömyystoiminnan merkityksen, koska olen saanut vastaanottaa vuoden 2009 Kynnyspalkinnon Kynnys ry:n Turun aluetoimikunnalta sekä 2010 Turun Seudun Vammaisjärjestöt TVJ ry:n Superkrykän. Ansioikseni on todettu

nimenomaan kaupunkimme esteettömyyden edistäminen, mistä kiitos kuuluu myös Turun kaupungille.

Edellisen perusteella on helppo uskoa, että kunnan esteettömyystoiminta vaikuttaa lisäävästi myös asukkaiden viihtyvyyteen ja tyytyväisyyteen. Tämä lienee osasyynä siihen, että Suomessa tällä hetkellä toimii esteettömyysasiamies ainakin jo kuudessa kunnassa: Turun lisäksi Espoossa, Tampereella, Vaasassa, Laitilassa, Lappeenrannassa ja Liedossa. Uraa uurtavaa esteettömyystoimintaa harjoittavassa Helsingissä esteettömyysasiamiehen korvaa Helsinki kaikille -projektin päällikkö. Lisäksi ainakin Savonlinna on perustamassa esteettömyysasiamiehen vakanssia.

☞ ***Suomessa perustetaan yhä uusia kunnallisen esteettömyysasiamiehen vakansseja eikä olevia olla lopettamassa.***

Turku on saavuttanut keskeisen roolin koko maamme esteettömyystoiminnassa. Se on ollut esimerkkinä sekä esteettömyysohjelman että esteettömyysasiamiehen suhteen. Kunnalliset esteettömyysasiamiehet ovat Turun aloitteesta ottaneet tavaksi kokoontua vuosittain kehittämään joustavia ja taloudellisia toimintamuotoja sekä muodostamaan yhteistä linjaa esteettömyyden vaatimusten noudattamisessa. Turun aloitteesta muuallakin on rakennuslupamenettelyyn lisätty lausunto hankkeen esteettömyydestä sekä lopputarkastukseen liittyvä erityinen esteettömyyskatselmus. Niiden avulla säästetään kustannuksia turhien jälkikorjausten vähetessä. Lisäksi siten vähennetään rakennusvalvonnan työtaakkaa. Esteettömyyslausunto myös on omiaan nopeuttamaan lupakäsittelyä. Rakennusvalvontatoimiston henkilöstö ja suunnittelijat ovat kiittäneet esteettömyysasiamiehen apua.

☞ ***Mikäli Turku lopettaisi esteettömyysasiamiestoiminnan, se vaikuttaisi Turun sekä koko maan esteettömyystoimintaa heikentävästi ja antaisi Turusta esteettömyyttä vieroksuvan kuvan.***

Esteettömyysasiamies on kaupunginjohtajan päätöksellä asetettu Turun esteettömyysohjelman 2005–2012 toteutumista seuraavan työryhmän puheenjohtajaksi. Eläkkeelle jäämiseni tapahtuu siis ennen seurannan päättymistä. Luonnollista olisi, että seuraajani jatkaisi myös tässä tehtävässä. Esteettömyystoiminta edellyttää uuden esteettömyysohjelman valmistelua ja laatimista ennen voimassa olevan määräajan umpeutumista.

☞ ***Esteettömyysasiamiehen toimen lopettaminen saattaa vaarantaa uuden esteettömyysohjelman ja sen seurannan.***

Esitys: Esitän, että Turun kaupungin ympäristö- ja kaavoitusvirasto ryhtyy toimiin esteettömyysasiamiehen toimen vakinaistamiseksi. Turussa tarvittavan esteettömyystoiminnan monipuolisuuden ja laaja-alaisuuden vuoksi esteettömyysasiamiehen työhön tarvitaan mahdollisimman hyvä perehdytys, jonka olen valmis seuraajalleni antamaan. Arvioin tarvittavaksi perehdytysajaksi kolme kuukautta.

Esteettömyysasiamies

Heikki O Haulisto

Tiedoksi

Turun kaupungin vammaisneuvosto
Turun kaupungin vanhusneuvosto